

Sygn. akt I C 448/21

WYROK

1 *W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ*

Dnia 15 marca 2022 r.

Sąd Rejonowy w Tczewie I Wydział Cywilny

Przewodniczący: Sędzia Anna Ściepuro

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2022 r. w Tczewie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa A. Z., A. G. i G. C. (1) prowadzących działalność gospodarczą pod firmą P. (...) spółka cywilna z siedzibą w T.

przeciwko E. K.

o zapłatę

1. Oddala powództwo;

2. zasądza od solidarnie od powodów A. Z., A. G. i G. C. (1) prowadzących działalność gospodarczą pod firmą P.. (...) spółka cywilna z siedzibą w T. na rzecz pozwanej E. K. kwotę 1.817 zł (tysiąc osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 1.800 zł (tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w sprawie wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt C 448/21

UZASADNIENIE

W dniu 11 grudnia 2020 r. Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie w sprawie o sygn. akt VI Nc-e 1705743/20 wydał postanowienie o umorzeniu postanowienia wobec stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w sprawie z powództwa G. C. (1), (...) Spółki Cywilnej w T. przeciwko pozwanej E. K..

W dniu 22 grudnia 2020 r. powodowie G. C. (1), (...) Spółka Cywilna w T. wnieśli pozew do tut. Sądu przeciwko E. K. o zapłatę na ich rzecz solidarnie kwoty 6.932,33 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania. W uzasadnieniu pozwu wskazali, że wierzytelność dochodzona pozwem wynika z umowy pożyczki z dnia 05 czerwca 2017 r., zawartej przez pozwaną z pożyczkodawcą (...) Sp. z o.o. z siedzibą w T., co do której prawa – po kilkukrotnych cesjach – nabyli powodowie.

Na kwotę dochodzoną pozwem składają się:

- kwota 5.646,84 zł- z tytułu niespłaconego kapitału pożyczki;

- kwota 474,62 zł- z tytułu niespłaconych odsetek kapitałowych, skapitalizowanych na ostatni dzień wypowiedzenia umowy pożyczki, tj. na dzień 20 czerwca 2020 r.;

- kwota 547,50 zł- z tytułu niespłaconych odsetek za opóźnienie od niespłaconych w terminie rat pożyczki, naliczonych na ostatni dzień wypowiedzenia umowy pożyczki, tj. na dzień 20 czerwca 2020 r.;

- kwota 263,37 zł- z tytułu odsetek za opóźnienie od zadłużenia przeterminowanego, liczonych od dnia wymagalności całej pożyczki, tj. od dnia 21 czerwca 2020 r. do 19 listopada 2020 r.

W dniu 26 marca 2021 r. w sprawie wydany został nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym przeciwko pozwanej E. K., która złożyła od niego skutecznie sprzeciw.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwana podniosła zarzut braku legitymacji czynnej powoda, spełnienia roszczenia oraz braku podstaw do obciążania pozwanej kwotą prowizji oraz nieudowodnienie roszczenia w tym zakresie. Pozwana wskazała, że dokonała wpłat tytułem spłaty przedmiotowej pożyczki w łącznej kwocie 5.535,75 zł, natomiast w dalej idącym zakresie koszty pożyczki obejmujące opłatę prowizyjną są określone na nieznajdującym żadnego uzasadnienia poziomie, zatem roszczenie w tym zakresie podlega oddaleniu.

Pozwany w odpowiedzi podtrzymał żądanie w całości. Wskazał, że dodatkowe koszty którymi została obciążona pozwana nie przekraczają dopuszczalnych maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 05 czerwca 2017 r. pozwana E. K. zawarła z pierwotnym wierzycielem (...) Sp. z o.o. z siedzibą w T. umowę pożyczki gotówkowej o nr (...). Przedmiotem umowy było udzielenie pożyczki w kwocie 10.000 zł na okres od dnia 05 czerwca 2017 r. do 20 czerwca 2020 r. Całkowita kwota do zapłaty wynosiła 11.653,02 zł i stanowiła sumę całkowitej kwoty pożyczki oraz całkowitego kosztu pożyczki. Całkowita kwota pożyczki wynosiła 5.000 zł i stanowiła kapitał pożyczki udostępniony pożyczkobiorczyni w dniu zawarcia umowy z wyłączeniem części kapitału pożyczki przeznaczonego na pokrycie prowizji. Kwotę 1.653,02 zł stanowiły odsetki od kwoty udzielonej pożyczki. Pożyczkobiorczyni zobowiązana była dokonać spłaty rat pożyczki zgodnie z harmonogramem załączonym do umowy, tj. w 36 ratach w wysokości 322,67 zł, za wyjątkiem pierwszej raty wynoszącej 359,57 zł (§1, 2, 5,6 umowy pożyczki).

Pożyczkodawca ponad kwotę odsetek wynoszącą 1.653,02 zł, obciążył pozwaną kwotą prowizji w wysokości 5.000 zł, które pozwana zobowiązana była ponieść w związku z zawartą umową pożyczki (§10 umowy pożyczki). Pożyczkodawca nie określił w umowie, z czego wynika kwota prowizji, która jest równoważna wysokości kapitału wypłaconego pożyczkobiorczyni.

Pożyczkodawca w § 9 umowy zastrzegł, że ma prawo wypowiedzieć umowę w formie pisemnej z zachowaniem 7-dniowego okresu wypowiedzenia w przypadku niespłacenia przez pożyczkobiorczynię dwóch kolejnych pełnych rat pożyczki.

(bezsporne, nadto dowody: umowa pożyczki gotówkowej- k. 19-20v, harmonogram- k. 21-21v)

W dniu 06 czerwca 2017 r. pierwotny wierzyciel (...) Sp. z o.o. zawarł z A. Z., A. G., G. C. (2) współnikami spółki cywilnej (...) s.c. z siedzibą w T. umowę przelewu wierzytelności, której przedmiotem była opisana wyżej wierzytelność z tytułu umowy pożyczki gotówkowej nr (...).

W dniu 14 czerwca 2017 r. M. R. zawarła z powodami umowę przeniesienia prawa majątkowego nr (...), której przedmiotem była wierzytelność przysługująca zbywcy względem E. K. wynikająca z umowy pożyczki nr (...). Następnie w dniu 23 kwietnia 2020 r. M. R. zawarła z powodami umowę powierniczego przelewu wierzytelności przysługującej względem E. K. wynikającej z umowy pożyczki z dnia 05 czerwca 2017 r. opisaną powyżej.

(bezsporne, ponadto dowód: umowa przelewu wierzytelności - k. 22, umowa przeniesienia prawa majątkowego nr (...) - k. 27-28, umowa powierniczego przelewu wierzytelności- k. 30-31)

Pismem z dnia 28 stycznia 2019 r., powodowie zawiadomili pozwaną o fakcie nabycia spornej wierzytelności, jednocześnie wyzywając pozwaną do uregulowania zadłużenia w wysokości 647,44 zł. Następnie dniu 08 września 2020 r. powód skierował do pozwanej przedsądowe wezwanie do zapłaty kwoty 6.807,58 zł.

(dowód: wezwanie do zapłaty- k. 33-33v, potwierdzenie nadania przesyłki- k. 34, przedsądowe wezwanie do zapłaty- k. 35)

Pozwana E. K. uregulowała część zadłużenia objętego pozwem do kwoty 5.535,75 zł., co wynika z treści §2 umowy powierniczego przelewu wierzytelności z dnia 23.04.2020 r.

(bezsporne, nadto dowód: umowa powierniczego przelewu wierzytelności k. 30)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych wyżej dokumentów, złożonych do akt sprawy przez stronę powodową, które należało uznać za wiarygodne. Prawdziwość i autentyczność treści przedłożonych dokumentów nie budziły wątpliwości Sądu ani żadnej ze stron.

Należy podkreślić, że wedle wynikającej z art. 6 k.c. reguły rozłożenia ciężaru dowodu - obowiązkiem powoda w sprawie o zapłatę pożyczki jest jedynie udowodnienie okoliczności tworzących prawo, czyli tego, że między nim a pozwanym doszło do zawarcia umowy. Pozwanego zaś obciąża dowód wykazania okoliczności niweczących prawo powoda, a więc m.in. tego, że pożyczkę zwrócił (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1999 r., sygn. II CKN 390/98). Innymi słowy zadaniem pożyczkodawcy jest wykazanie jedynie istnienia stosunku prawnego, z którego wynika, iż druga strona tego stosunku zobligowana jest do zapłaty na jego rzecz określonego świadczenia. Wykazując ten fakt pożyczkodawca przerzuca ciężar dowodu na drugą stronę i to ona powinna udowodnić, że mimo istnienia umowy dane świadczenie zostało już spełnione. Na gruncie niniejszego postępowania fakt zawarcia umowy pożyczki przez pierwotnego wierzyciela z pozwaną oraz fakt dokonania kolejnych umów – tj. umowy przelewu wierzytelności z dn. 06.06.2017 r., umowy przeniesienia prawa majątkowego nr (...) z dn. 14.06.2017 r. i dalszej umowy powierniczego przelewu wierzytelności z dn. 23.04.2020 r., a co za tym idzie – prawo powodów do dochodzenia należności z tytułu wierzytelności został udowodniony poprzez przedłożenie przez powodów wszystkich w/w umów oraz harmonogramu spłat rat. Dodatkowo sama pozwana potwierdziła w sprzeciwie, że spłaciła część kwoty z tytułu tej pożyczki.

Odnosząc się do umów cesji i kolejnych przedłożonych umów - zgodnie z art. 509 § 1 k.c. wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. Przelew wierzytelności jest umową, na podstawie której dotychczasowy wierzyciel przenosi wierzytelność ze swojego majątku do majątku osoby trzeciej. Przedmiotem cesji mogą być przede wszystkim wierzytelności, rozumiane jako prawa podmiotowe przysługujące wierzycielowi do żądania od dłużnika spełnienia świadczenia (w tym zarówno całe wierzytelności, jak i ich części) – zob. szerzej J. M., komentarz do art. 509 [w:] K. P. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, T. 2, W. 2013.

W świetle tych okoliczności samo wskazanie w sprzeciwie zarzutu „braku legitymacji czynnej powodów” sprowadza się do ogólnikowego zaprzeczenia bez żadnego uzasadnienia, wobec czego nie jest w ocenie Sądu wystarczające.

Przechodząc teraz dalej - przepis art. 720 § 1 k.c. stanowi, że przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Umowa pożyczki zobowiązuje zatem pożyczkodawcę do przeniesienia własności przedmiotu pożyczki na pożyczkobiorcę. Samo wydanie przedmiotu pożyczki może nastąpić w dowolny sposób, byle pożyczkobiorca miał możliwość swobodnego dysponowania czy to pieniędzmi, czy rzeczami będącymi przedmiotem umowy. Odwrotność opisywanej sytuacji występuje przy zwrocie pożyczki. Pożyczkobiorca po upływie określonego terminu jest zobowiązany zwrócić pożyczkodawcy otrzymane pieniądze/rzeczy, przy czym nie muszą to być te same pieniądze i te

same rzeczy, o ile są zwracane w tej samej ilości i jakości. W braku odmiennego zastrzeżenia w odniesieniu do tych umów pożyczki, których przedmiotem są pieniądze, należy postępować stosownie do wymagań określonych zasadą nominalizmu (zob. szerz. Z. Gwalik, Komentarz do artykułu 720 Kodeksu cywilnego [w:] A. Kidyba, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część szczególna, LEX 2010).

Regułą, jaka obowiązuje w dziedzinie prawa kontraktowego, jest zasada *pacta sunt servanda*. Prawidłowe zachowanie się dłużnika w wykonaniu zobowiązania polega na zadośćuczynieniu oczekiwaniom wierzyciela, którego uzasadnieniem jest istniejące między stronami zobowiązanie. Jeżeli dłużnik uchybia swoim obowiązkom, nie spełniając świadczenia lub spełniając je w sposób nienależyty, to wierzyciel może podjąć kroki zmierzające do przymusowej realizacji świadczenia (Z. Gawlik, Komentarz do art. 471 Kodeksu cywilnego [w:] A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część ogólna, LEX 2010).

Art. 481 § 1 kc przewiduje natomiast, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Dokumenty złożone do akt sprawy potwierdzają, że pożyczkodawca skutecznie wezwał pozwaną do spłaty zadłużenia, pod rygorem wypowiedzenia umowy pożyczki. Pozwana w określonym terminie nie uregulowała swojego zadłużenia. W tym stanie rzeczy powódowie w sposób prawidłowy dokonali wypowiedzenia umowy pożyczki.

W oparciu o przedstawiony w sprawie materiał dowodowy, stwierdzić trzeba, że pozwana nie dokonała spłaty całości zobowiązania, lecz jedynie jego części (bezsporne) – według wyliczeń powoda do zapłaty pozostała kwota 5.648,84 wraz z należnościami ubocznymi – co wynika wprost z §5 umowy powierniczego przelewu wierzytelności (k. 30). Jak już wskazano powyżej, dyspozycja art. 6 k.c. obciąża powoda jedynie obowiązkiem udowodnienia okoliczności tworzących prawo. To strona pozwana musi natomiast wykazać, że dane świadczenie zostało już spełnione. W niniejszej sprawie pozwana nie przedłożyła jakichkolwiek dowodów na spłatę pozostałej części zaciągniętego zobowiązania i okoliczności tej nie wykazała.

Niemniej jednak, niezależnie od powyższego, Sąd musiał wziąć pod uwagę podniesiony przez pozwaną zarzut zastosowania w umowie klauzul niedozwolonych. Zgodnie z art. 385 § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Ustawodawca wskazuje w § 3 i 4 art. 385(1) k.c., że nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, w szczególności odnosi się to do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta, a ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na nie powołuje. Sąd jest uprawniony, w ramach incydentalnej kontroli ogólnych warunków umowy, do stwierdzenia, czy dany zapis umowny stanowi niedozwolone postanowienie umowne. Stanowisko to potwierdza orzeczenie z dnia 13.09.2018 r. Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, wydane pod sygnaturą C 176-17 (dotyczące sprawy z udziałem powoda), gdzie w uzasadnieniu szeroko omówiono, w jakim zakresie sąd krajowy państwa członkowskiego Unii może badać stosunek umowny dotyczący umowy zawartej z konsumentem.

Komentowany przepis reguluje materię niedozwolonych postanowień umownych (zwanych w literaturze także m.in. klauzulami abuzywnymi, postanowieniami nieuczciwymi, postanowieniami niegodziwymi) – w tym skutki wprowadzenia ich do umowy z udziałem konsumentów. Chroni on zatem konsumenta jako słabszego uczestnika obrotu w relacjach z przedsiębiorcą - profesjonalistą w danej dziedzinie. Dodać tu też trzeba, iż zwrot "postanowienia umowy", zawarty w art. 385 (1) § 1 kc, użyty został w znaczeniu potocznym, a zatem obejmuje zarówno postanowienia objęte porozumieniem stron danej czynności prawnej, jak i postanowienia wzorców umownych, które nie są postanowieniami umowy w ścisłym znaczeniu, ale kształtują także treść nawiązywanego stosunku prawnego. Za niedozwolone może zatem zostać uznane wyłącznie postanowienie wzorca umownego, które nie jest postanowieniem

uzgodnionym indywidualnie z konsumentem, nie jest postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron, a które kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Przez działanie wbrew dobrym obyczajom - przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego - rozumie się w judykaturze wprowadzanie do umowy klauzul, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku; rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza zaś nieusprawiedliwioną dysproporcję - na niekorzyść konsumenta - praw i obowiązków stron, wynikających z umowy. (por. wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu II Wydziału Cywilnego Odwoławczego z dnia 28 listopada 2014 r., sygn. akt II Ca 1642/14).

Dobre obyczaje uzupełniają system prawa pisanego służąc ochronie akceptowanych społecznie wartości w sposób wyraźnie przez przepisy nieprzewidziany. Postanowienia umowy rażąco naruszają interes konsumenta, jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Mogą być przy tym sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeśli kontrahent konsumenta wykorzystuje niewiedzę konsumenta czy jego brak doświadczenia, a jego działanie potocznie mogłoby być określonej jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania. Abuzywność poszczególnych postanowień umownych podlega badaniu z urzędu na tle konkretnego stanu faktycznego danej sprawy i Sąd winien był ocenić pod tym kątem przedłożoną przez powoda umowę oraz warunki towarzyszącej jej zawarciu. (por. wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 23 lipca 2019 r., sygn. akt III Ca 435/19).

Przechodząc do oceny umowy będącej przedmiotem niniejszej sprawy, Sąd stwierdził, że znajdują się w niej klauzula niedozwolona w zakresie wysokości naliczonej prowizji określonej na kwotę 5.000 zł. W ocenie Sądu zapis ten naruszył rażąco dobre obyczaje i interes konsumenta, gdyż obciążył pozwaną obowiązkiem uiszczenia prowizji w tej samej wysokości co kwota, która została jej wypłacona (określona w §1 umowy pożyczki gotówkowej jako „kapitał pożyczki udostępniony Pożyczkobiorcy w dniu zawarcia umowy z wyłączeniem części kapitału pożyczki przeznaczonego na pokrycie prowizji”). Powód nie wykazał, że te postanowienia przedmiotowej umowy pożyczki zostały uzgodnione indywidualnie z pozwaną, a sama treść umowy i jej zewnętrzny wygląd wskazują na to, że została zawarta na wzorcu umownym. Stwierdzić należy, że pozwana nie miała wpływu na treść tych postanowień i ich obecność w przedmiotowej umowie. Wysokość zastrzeżonej w treści umowy prowizji stanowi 100% kwoty przyznanej pozwanej pożyczki, co w ocenie Sądu jednoznacznie wskazuje na niewspółmierność wzajemnych zobowiązań stron i sprzeczność z treścią art. 3851 § 1 k.c. i w ocenie Sądu stanowi też może próbę powoda obejścia przepisów prawa dotyczących wynagrodzenia za udzielenie pożyczki poprzez ukrycie tego wynagrodzenia w wysokiej prowizji. Powód nie wykazał, by uzgodnił z pozwaną ww. warunki umowy w sposób indywidualny. W ocenie Sądu powód wykorzystał fakt nadrzędności udzielającego pożyczki w stosunku do osoby fizycznej/konsumenta. Wskazana prowizja, biorąc pod uwagę jej wysokość równą wysokości zaciągniętego zobowiązania, nie posiada swojego ekonomicznego uzasadnienia i stanowi ukryty dochód pożyczkodawcy. Do tego w umowie pożyczki gotówkowej nie wskazano w żaden sposób, co konkretnie składa się na kwotę prowizji, w szczególności jakie koszty czy czynności pierwotny wierzyciel musiał ponieść, które uzasadniałyby ukształtowanie prowizji na takim poziomie. Dlatego też Sąd uznał zapisy umowne przewidujące naliczanie tej opłaty za niedozwolone klauzule umowne i w tej części powództwo oddalił. Co do pozostałej kwoty – brak było podstaw do jej zasądzenia, ponieważ powód nie wykazał w dostateczny sposób, co się składa na tę kwotę – wszelkie należności uboczne liczone były od wartości pożyczki zawierającej w sobie niedozwoloną prowizję (od kwoty 10.000 zł). Powód wystarczająco nie uzasadnił w tej kwestii swojego roszczenia.

Podsumowując – wszystkie okoliczności sprawy nie dały podstaw do uwzględnienia roszczenia powoda, toteż powództwo podlegało oddaleniu w całości na podstawie art. 720 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. i art. 385(1) § 1 k.c.

2 O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie z art. 98 k.p.c., mając na uwadze zasadę odpowiedzialności stron za wynik procesu. Powodowie przegrali proces w całości, zatem winni zwrócić pozwanej koszty postępowania, na które złożyła się opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 1.800 zł wraz z należnymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie, wyliczone na podstawie §2 pkt 4) Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.